

DOHÁNYÁRUSOK KÖZLÖNYE

A magyarországi nagy- és kistőzsdetulajdonosok szakközlönye és értesítője.

A DOHÁNYGYÁRTÁS, ELADÁS, VALAMINT A HOZZÁTARTOZÓ CIKKEK SZAKKÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

Előfizetési ár fél évre 5 kor.

Kiadótulajdonos és felelős szerkesztő:

HATSEK ADOLF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., Eötvös-utca 5.

hová az előfizetési összegek
— valamint a kéziratok küldendőek. —

TARTALOM: A 25 éves dohányjövedék. — A dohánytőzsdék elhelyezése. — Vegyes hírek.

A 25 éves dohányjövedék.

Irta: Hatschek A.

A m. kir. dohányjövedék e napokban huszonöt éves jubileumát ünnepelhetné meg s e jubileum az ezen idő alatt teljesített munkát és az elért eredményeket tekintve helyénvaló megérdemelt volna.

Huszonöt éve annak, hogy a dohányjövedéket a pénzügyminiszteriumtól elkülönítették és az egész dohánygyártás részére „M. kir. dohányjövedéki központi igazgatóság” címen egy központi szervezet létesítettek. Utat tört annak a beismerése, hogy nem helyénvaló, hogy a hivatalok, amelyeknek feladata az állam financiáit rendben tartani, az áruk bevásárlásával, az ipari üzem ellenőrzésével stb. foglalkoznak. Ennek a beismeréséhez azonban az azon időben uralkodó állapotok is jelentékenyen hozzájárultak. T. i. a dolog már nem mehetett úgy tovább. S miután nálunk annyira szerették utánozni az osztrák intézményeket, illetve csak a rosszakat és csak igen ritkán a jókat és minthogy továbbá ez a különválasztás ebben a formában ugyanakkor Ausztriában is tényé vált. (Azóta már lenyegesen megváltoztatták és igen praktikusán az igazgatási szervezettel kapcsolták egybe) az akkori magyar kormány teljesen egyöntetűen járt el az osztrák miniszteriummal és megalkotta a szóban forgó központi szervezet.

Vessünk egy rövid pillantást az akkori állapotokra, csupán azért, hogy kimutathassuk, mely érdemeket szerzett az azóta fennálló

dohánygyári vezérigazgatóság. Mindenekelőtt arre emlékeztetünk, hogy az mily kedélyesen, jobban mondva mily naivitással kezelték az üzleti üzemet a hivatalnokok, akiknek nagyobb részt halvány sejtelmük sem volt a szakmáról! Hogy csak egy dolgot említsünk, emlékezzünk vissza a cigaretta behozatalára. Egész Európa meghódolt már a cigarettának, már mindenütt megkísérelte a cigaretta a szivar háttérbe szorítását. csak Magyarorszában és Ausztriában gyártották még a „Dupla-cigarettákat”, egy szörny cigarettát, amely nagyobb és vastagabb volt, mint minden szivar, amely csomagoló papirosba volt sodorva, irtózatossá büzt terjesztett és amelyet ketté is lehetett törni és (a fél cigarettát 1 krajcárért) így eladni. Azonkívül voltak még ugynevezett „Hölgy cigaretták”, amelyek külsejükre és készítésük módjára nézve a mai cigarettához távolról sem hasonlított. Természetesen e cigaretták egész évi forgalma nem volt oly nagy, mint aminő most egy heti forgalom kitesz,

Egyszerre csak Ausztriában eszükbe jutott, hogy az egész világban már általánosan elterjedt a cigaretta és ezért néhány doboz cigaretta próbálták gyártani. Baffra, Samson, Sultan stb. nevek alatt és ezután forgalomba hozták azokat. Ez természetesen a magyar pénzügyminiszteriummal egyetértésben történt, amely ekkor szintén gyártott és forgalomba hozott néhány doboz cigaretta nélkül, hogy arra gondolt volna, hogy magában véve a cigaretta behozatala sok millió cigaretta elő-

állítását tette szükségessé. Ekkor aztán meg-
lepetést mutattak. Hiszen ki gondolt volna
arra, hogy ezeket a cigarettákat annyira
kivánni fogják. Ennek a következménye termé-
szetesen az volt, hogy a sürgősen szükséges
cigaretták előállítására nem voltak gyárak és
minthogy azok kereslete óriási nagy volt, a
pénzügyminiszterium zavara óráról—órára nőtt.
E sorok írója ekkor azt a tanácsot adta
Báró Pongrácz akkor osztálytanácsosnak, hogy
a cigarettákat az osztrák gyárakban készíttesse,
ami egy teljes évig úgy is történt.

Jellemző ez a dohánymonopolium vezető-
ségére, hogy akkor mily esztelen gazdálkodás
folyt. Az impressiónk az volt, hogy a dohány-
gyártmányokat laikusok készítik, mert úgy is
néztek ki. Mit tudnak manapság egy „el-
dugult“ szivarról, akkor 100 közül legalább
80 olyan volt, amelyeknek nem volt levegő-
jük. Hát még a csomagolás! Szent Isten! A
dohány csomagok enyvvel, a jobb fajták
pecsétviaszkkal, a szivaros csomagok péppel
voltak beragasztva, s így természetesen már
a szállítás alatt elszakadtak és ennek folytán
a trafikos olyan árut hozott haza, amelyet
csak nehezen lehetett eladni. A dobozokban
lévő szivarok hegye nagyobb részét letört mert
a dobozok vagy rövidek voltak, vagy túlhosz-
szuak. Azonkívül régi ládákat vásároltak ösz-
sze a gyárakban olcsó pénzen és ezekbe
csomagolták a szivarokat, amelyeknek vásár-
lása bizony nem volt valami ajánlatos. Egy-
szóval köteteket lehetne arról írni, hogy 25
évvel ezelőtt a dohánymonopolium terén mily
állapotok voltak és e kötetek vidám olvas-
mányul szolgálhatnának. Természetesen az
épen 25 évvel ezelőtt megalkotott dohány-
jövedéki központi igazgatóságra nehéz munka
várt, hogy rendet teremthessen. Ezenfelül a
régmult idők néhány maradványa is átnyult az
új korszakba, hátramaradt emberek, akik nem
tudtak azzal a gondolattal megbarátkozni,
hogy egy oly szakmánál, aminő a dohányipar
a bürokratikus copfot odahaza kell hagyni.

Itt is követtek el hibákat, különösen az
első években, sőt még a kiállítási évben
1896-ban is, amely alkalommal más látni-
valóval is lehetett volna szolgálni, mint a
Dohány kiviteli Társaság néhány dohány-
csomagja és néhány munkásnő, akiken tulaj-

donképen sokkal több látni való volt, mint
az általuk végzett munkán.

Azonban rút hálátlanság volna, ha a m.
kir. dohányjövedék központi igazgatóságának
rendkívüli hálával nem adóznánk mindazért,
amit alkotott. Tudniillik a legutóbbi évtized-
ben az akkori igazgató *Madarassy Gábor*
miniszteri tanácsos a rendkívül tehetséges és
szorgalmas hivatalnoki kar támogatása mel-
lett, praktikus ujitások meghonosítása körül
nagy érdemeket szerzett. Ami a gyárak felü-
gyletét, új fajok behozatalát, különösen pedig
a rendkívül kifejlődött csomagolási módot il-
leti, e téren *Wangel* pénzügyi főtanácsos szer-
zett magának jól megérdemelt hírnevet.
Tudniillik meggyőződünk arról, hogy e geni-
ális és kiváló főtisztviselő értékét nemcsak az
itteni szakmabeliek és laikusok magasztalják,
hanem a külföldön is megbecsülik. Rendkívüli
tehetségű, szakképzett és kiváló éles látással
megáldott tisztviselő *Bálványi* pénzügyi taná-
csos is. A technikai vezetés a gyárak beren-
dezésénél és felügyeleténél, amitől tudvalevő-
leg rendkívül sok függ, *Zobel* mérnök, pénzü-
gyi főtanácsos kezeiben van, aki szintén
szaktekintély e téren és akinek a szivarok
száritására vonatkozó genialis találmánya a
külföldön is méltó feltűnést keltett.

Egész sereg ifjú, tetterős hivatalnok van
még alkalmazva, akik rendkívül jó kiképzés-
ben részesülnek, mert a gyártási osztályhoz
beosztott hivatalnokoknak előbb a dohány-
bevéltáznál, vagy a gyárakban kell egyideig
praktikus ismereteket szerezniök, mielőtt itt
alkalmazzák őket. Mindez azelőtt nem volt
meg, s ez oly hiba volt, amely az egész
dohánygyedáruságot megbénította. Az ország
22 gyárában, amelyek a közp. igazgatóság
hatáskörébe tartoznak és a hozzátartozó mel-
lék hivatalokban nem kevesebb, mint 20.000
hivatalnok, altiszt és munkás van alkalmazva,
tehát az emberek hatalmas serege, akiknek
jólétéről bizonyos mértékben szintén a közp.
igazgatóságnak kell gondoskodnia. S ez bizony
nem kicsiség!

Mint már gyakran említettük, a dohány-
monopolium könnyen lehetséges sokkal gyors-
sabb előhaladását az üzem ketté osztottsága
akadályozza, mert az igazgatás a gyártáshoz
tartozik és nem megfordítva, amint ez mostan

sok alkalommal észlelhető. A dohányjövédéki közp. igazgatóság kitünően bevált, miért ne tökéletesedjék tehát a mű, amelyet 25 évvel ezelőtt megalkottak!

Mint mindenki, aki kötelesség tudástól és becsületes munkától van eltelve, a külső mozgalmakról nem vesz tudomást, úgylátszik a központi igazgatóság és élén *Madarassy* igazgató sem ügyel az időpontra, amelyet jubileumként megünnepelhetne. S ezért kötelességünknek tartjuk, hogy erre emlékeztessünk és ennek a hivatalnak, ha már nem kíván ünnepelni, a nyilvánosság nevében köszönetet mondjunk az állam javára folytonos előhaladás közben kifejtett munkájáért. Háromszoros éljent kiáltunk a tisztelt közp. igazgatóság és a derék hivatalnoki kar üdvére.

A dohánytőzsdék elhelyezése.

A ki Budapesten egy napot szán arra a célra, hogy az utcákon, utakon és tereken körülnézzen, hol vannak dohányelárusító helyek és hol nincsenek arra a meglepő eredményre fog jutni, hogy elsősorban olyan utcák, utak és terek vannak, ahol egy fél vagy egy egész tucat trafik van egymás szomszédságában másrészt pedig észreveszi majd, hogy némely utcákat a trafikok csaknem egészen elkerülik. Honnan van ez? Ennek a jelenségnek számos oka van.

Mindenekelőtt az üzletek bérei némely utcákon oly nagyok, hogy szinte megfizethetetlenek; továbbá Budapest közönségének — más városokétól elütően — az a sajátsága, hogy a sikert csak ott keresi, ahol mások is eredményt értek el. Új ideákba, új üzlet; kísérletekbe csak nagyon ritkán mer valaki belebocsátkozni. S így éppen a főváros leglátogatottabb és legelőkelőbb utcáiban egyetlen trafikt, vagy még egyet sem találunk s azaz egy, minthogy a közönség igényeit nem képes kielégíteni, sem jövedelmez sokat. Így például a Dorottya-, Deák Ferenc és Váci-utcában az ott lévő trafikok megkárosítása nélkül még néhány trafik egészen jól prosperálhatna. Ellenben a körut az összes városrészekben, a Rákóczi és Andrássy-út, az Üllői és Csömöri-út, a Váci és Soroksári-út annyira túl van zsúfolva tőzsdékkel, hogy egyetlen egy sem boldogulhat tisztességesen, nem is szólva a Király és Dóó utcákról, ahol olyan trafikok vannak, amelyek alig 50—60 lépésnyi távolságban vannak egymástól.

A nagyobb bértől való félelem indokolatlan ott, ahol előreláthatólag nagyobb jövedelemre van kilátás; másrészt pedig célravezetőbb, ha már egy trafikt kell nyitni, ezt olyan helyen tenni, ahol jobbmódú közönség közlekedik, nem pedig a szegény néposztály, amelynek minden irányban takarékoskodnia kell.

Az említett utcákban és még számos ilyen utca van a fővárosban, az összes mellékcikkeknek nemcsak nagyobb keletje volna, hanem drágábban is lehetne eladni. Már maga ez a körülmény is amellett beszél, hogy trafikokat inkább itt kell felállítani, mint azokban az utcákban és utakon, ahol a bérek még aránylag kisebbek. Teljesen érthetetlen, az a helytelen eljárás, amelyet a tőzsdeengedélyét pályázók mindenekelőtt szükséges üzlethelyiség keresésénél eljárnak. Mindenekelőtt a fizetendő bérösszeget veszik fontolóra anélkül, hogy meggondolnák, hogy ezért a bérért mit kapnak. S így esik meg, hogy a legtöbb ember csak az iránt érdeklődik, hogy a szomszéd tőzsde régóta áll e már fenn. Ha ez az eset áll fenn, akkor jó, akkor azoknak az embereknek a véleménye szerint az újonnan felállítandó trafiknak is virágoznia kell.

S még egy körülményt akarunk felemlíteni, amelyre a pénzügyigazgatóság részéről nagy gondot kellene fordítani. Tudniillik a mellékutacákat értjük, ahol vagy a trafikok közvetlenül egymás mellett léteznek, vagy egyáltalán egy sincs. Olyan utcákat tudunk amelyben a rengeteg forgalom daráca egyetlen trafik sincs, viszont pedig ismerünk elhagyatott utcákat, ahol nappal sincs forgalom és ahol 3—4 trafik is van. A m. kir. pénzügyministerium helyesen járna el, ha mint az elmúlt években tette, egy tőzsdetérképet készíttetne a fővárosról, amelyből azok a vidékek kitűnnének, ahol a trafikokra szükség van vagy jobban mondva lehetséges volna felállítani és hol kellene trafikokat bezúntetni. Mert az utóbbi években az átkos protekció révén oly visszaélések kaptak lábra úgy hogy e bajjal szemben a fővárosi pénzügyigazgatóság is tehetetlenül áll

Vegyes hírek.

A m. kir. dohánygyedáruság tiszta jövedelme az 1906-ik évben 56 millió koronát tesz ki, két millióval többet, mint az előző évben. A fogyasztási többlet az 1906. évben az 1905. évvel szemben 6 millió korona volt s ez a szám annál tekintélyesebb, minthogy tudvalevőleg az elmúlt évben a mezőgazdasági viszonyok nem voltak a legjobbak. Az elmúlt év teljes eredményét jövő számunkban fogjuk közölni.

Egyiptomi cigaretták. A laikus bizonyára érdeklődéssel olvassa, hogy a dohányzó emberek által annyira kedvelt egyiptomi cigaretták a világ minden tájáról való dohányt tartalmaznak s egyáltalán nem készülnek egypomi dohányból, ahogy ezt a laikus gondolná. Az elmúlt évben ugyanis a cigarettagyártás céljaira a következő dohánymennyiségeket importáltak: Törökországból 3738000 kilogrammot, Görögországból 3062000 kilót, Bulgáriából 33200, Magyarországból és Ausztriából 217600, Khinából 86200 kilót és még más államokból is.

A cigarettafogyasztás Ausztriában. Csaknem, hihetetlenül magasak azok a számok, amelyek az osztrák cigaretták forgalmát jelzik. Így pl. a Sportcigarettekből nem kevesebb, mint 2 milliárd, a Drámacigarettekből 1 milliárd és 200 millió darabot adtak el. Az egész cigarettafogyasztás Ausztriában $4\frac{1}{2}$ milliárdra rugott.

Kétségtelen tény, hogy a cigarettafogyasztás a szivarok forgalmát Ausztriában is folytonosan háttérbe szorítja. Mert hogyan aránylik például a Portoriko, amelyből 200 milliót és a Virginia, amelyből 170 milliót adtak el vagy a Cubu, amelyből ugyanannyi fogyott el az 1—2—3 és 4 filléres cigaretták milliárdokra menő forgalmához.

A németországi cigarettaadó, amely körülbelül fél év óta áll fenn, úgy látszik nem gyakorol különös befolyást a fogyasztásra. Ha meggondoljuk, hogy a megadóztatás előtt bizonyára rengeteg mennyiségű cigarettát gyártottak és hogy jelenleg sem a fogyasztásban sem az eladásban, akkor fel kell tennünk, hogy a megadóztatás kizárólag a fogyasztók érdekeit fogja érinteni. Hasonlóképpen alakulna Németországban a szivarfogyasztás is, ha a szivarok árát felmelkednék.

Szabályzat dohánynagy- és kisárusok részére. Már igazán ideje volna, ha a pénzügyminisztérium rászánná magát arra, hogy érvényes szabályzatot bocsásson ki a dohánynagybani és kisárusok részére. Hiszen manapság majdnem minden nagyobb cégnek megvan a maga rendje és szabályzata, amely szerint a személyzetnek el kell járnia, annál inkább van erre egy állami nagyiparnak szüksége. Hisz tudvalevő, hogy mily nevetséges, csaknem botrányos állapotok uralkodnak a dohányelárusítás terén. Olyan állapotok amelyek alkalmasak arra, hogy az elárusítót a legnagyobb kellemetlenségeknek tegyék ki. Nemrég végignéztük, amint egy trafikban egy pénzügyi fővigyázó az ellenőrzési ivbe, amilyen minden trafikosnak van, a készletet beírta, amely véleménye szerint raktáron tartandó. Már rég nem láttunk ily abszurdumot jobban mondva: ostobaságot. Ennek az állami közegnek hivatására nincs egyéb kvalifikációja, mint a szemtelensége amellyel egy oly rendelkezést végre akar hajtani, amelyről halvány fogalma sincs. Ha az illető trafikosnő 1000 g. szivart és 200 E. Cubát tartana raktáron ahogy ezt az illető pénzügyi közeg hivatalból előírta, akkor a szegény asszonynak elég Virginia szivarja lenne 6 hétre, Cuba szivarja pedig egy fél vagy legfeljebb egy napra.

Hiszen ha lehetlenség az összes nagy- és kisárusokra érvényes szabályzatot kiadni arra nézve, hogy mit kötelesek raktáron tartani, akkor ezt mellőzzék teljesen és elégedjenek meg pénzbeli érték megszámlálásával, amelyet a készletnek ki kell tennie.

Számtalan ilyfajta dolog van még, amelyek révén a nagy- és kisárusok kellemetlenségeknek lehetnek ki-

téve annál az egyszerű oknál fogva mert az összeségre érvényes bírói szabályzat nincsen. Vagy talán az 1906. januárjában kiadott tüzet annak tekintendő? Bolondság! Ajánlkozunk annak a bizonyítására, hogy ezen szabályzat után, amely különben egyáltalán nem is jó sem az elarusítók, sem a hivatalnokok nem igazodnak. S ezt nem is vehetjük rossz néven, mert az ilyen szabályzatot praktikus embereknek kell szerkeszteniök, akik az illető szakmát alaposan ismerik.

A portugál dohánytársaság. A portugál dohánytársaság ismét 6 százalékos osztalékot fizet.

Az olasz dohányjövedék az elmúlt december hónapban 20626558 lírát vett be szemben a 1905. év megfelelő hónapjának bevételével 20126962 lírával, a többlet tehát 499596 lira.

Jamaica-dohány. A jamaicai dohány utolsó termése mint értesülünk, jó minőségű. Mintegy 75 százalék jamaicai dohányból készült szivarokat exportáltak.

Szórakozottan.

A tanár ur telefonon szól a kávéházba, a hol esténként sakkozni szokott.

— Ott van Szabó tanár?

A Józsi hangja felel:

Ah, a Molnár tanár úr? Igenis, a Szabó tanár úr már itt van és várja a tanár urat.

— Köszönöm Józsi, szól most a professzor, fogja csak . . .

És ezzel egy britanikát dug a telefon kagylójába.

Hirdetmény.

Ezennel közhírré tétetik, hogy a **Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték (XIX. sorsjáték) 6. osztályának huzásai folyó évi márczius hó 28-tól április hó 24-ig** tartatnak meg, még pedig a következő napokon:

árczius 28., 29., 30., 31.

Áp3., 4., 5., 6., 7., 9., 10., 12., 14., 17., 18., 19., 20., 24.

A huzások mindig délelőtt 9 órakor kezdődnek és a **magyar királyi ellenőrző hatóság** és **királyi közjegyző** jelenlétében nyilvánosan történnek a **Magyar Királyi Szab. Osztálysorsjáték huzási termében (IV., Eskütér, bejárat a Duna-utcáról)**. A sorsjegyeknek a 6. osztályra való megújítása a játékterv szerint minden igény különbeni elvesztésének terhe alatt, **1907. évi márczius hó 21-ig** eszközözendő

Budapest, 1907. évi márczius hó 9-én.

Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága:
TOLNAY. HAZAY.

„DOHÁNYÁRUSOK KÖZLÖNYE“

ORGAN FÜR DAS GESAMMTE TABAKFABRIK U. VERSCHLEISSWESEN, WIE AUCH DER DAZU GEHÖRIGEN FÄCHER

INHALT: 25 Jahre Tabak Regie. — A Die Tabaktrafik an richtigen S.e.le. — Vermischte Nachrichten. 3

25 Jahre Tabak Regie.

Von A. Hatsek.

Eigentlich könnte die kön. ung. Tabak-Regie in diesen Tagen ihr fünfundzwanzig-jähriges Jubiläum feiern, ein Jubiläum das, angesichts der Leistungen und Erfolge, welche diese staatliche Industrie aufzuweisen hat, ein wohlangebrachtes, verdienstes wäre.

Fünfundzwanzig Jahre sind es, seitdem die Tabak Regie aus dem Finanz-Ministerium ausgeschieden und unter dem Titel „*Magyar királyi dohányjövédéki központi igazgatóság*“ eine Zentralstelle für das gesammte Fabrikationswesen geschaffen wurde.

Die Erkenntnis hatte sich Bahn gebrochen, dass es nicht gut angeht, wenn Ämter deren Aufgabe es ist, die Finanzen des Landes in Ordnung zu halten, sich mit den Einkauf von Waaren der Beaufsichtigung industrieller Betriebe et. et. befassen sollen. Zu dieser Erkenntniss hatten aber die damaligen herrschenden Zustände wesentlich beigetragen. Es ging eben nicht weiter. Und da man bei uns so gerne die österreichischen Einrichtungen nachahmte, das heisst, nur die schlechten und nur selten die guten und da ferner diese Lostrennung in dieser Form auch in Österreich damals Thatsache wurde (Wurde seither wesentlich geändert und sehr praktisch mit dem Administrationswesen verbunden) so verfuhr die dormalige ungarische Regierung ganz conform mit der österreichischen und schuf die in Rede stehende Zentralstelle.

Einen Rückblick auf die damaligen Zustände zu werfen, sei uns gestattet, lediglich aus dem Grunde, um zu zeigen, welches Verdienst die seither bestehende Tabak-Fabriks Generaldirection sich erworben hat.

Wir erinnern vorerst daran, mit welcher

Gemüthlichkeit um nicht zu sagen Naivitet der Geschäftsgang, besorgt von Beamten, die häufig keine blasse Idee von dem Fache hatten betrieben wurde. Um nur eines Umstandes zu erwähnen, sei hier an die Einführung der Zigaretten überhaupt erinnert. In ganz Europa huldigte man bereits der Zigarette, überall versuchte bereits die Zigarette die Zigarre zu verdrängen, nur in Österreich-Ungarn Fabrizirte man noch die „Doppelzigarette, ein Monstrum von einer Zigarette die grösser und dicker war als jede Zigarre, die in Packpapier gehüllt, einen pestialischen Gestank verbreitete und die man auch auseinanderbrechen konnte um sie (die halbe Zigarette für 1 Kreuzer) zu verkaufen. Dann gab es noch eine sogenannte „Damen Zigarette“ die weder ihrem Aussehen noch ihrer Beschaffenheit nach, einer Zigarette, wie wir sie heute haben auch nur im Entferntesten glich.

Selbstverständlich war der gesammte Jahresconsum dieser Zigaretten nicht so gross, wie der Consum einer Woche dormalen beträgt.

Mit einemale erinnerte man sich in Österreich daran, dass man in der Welt allgemein zur Zigarette greife und darum versuchte man einige Kistchen Zigaretten zu erzeugen unter den Namen: Baffra, Samson, Sultan, Damen, u. s. w. worauf man dieselben in dem Verkehr setze. Natürlich geschah dies im Einvernehmen mit dem ungarischen Finanz-Ministerium, welches nunmehr seinerseits ebenfalls einige Kistchen Zigaretten erzeugte und in der Verkehr brachte, ohne darauf zu achten, dass die Einführung allein, bereits die Anfertigung von vielen Millionen Zigaretten nothwendig machte. Jetzt zeigte man sich überrascht. Ja wer hätte das gedacht, dass man diese Zigaretten so stark verlangen wird. Die Folge war natürlich die, dass es behufs Anfertigung der dringend nothwendigen Zigaretten keine

Fabriken gab und da dieselben gleichwohl riesig verlangt wurden, wuchs die Verlegenheit des Finanz-Ministeriums — von Stunde zu Stunde. Schreiber dieser Zeilen war derjenige, welcher dem damaligen Sectionsrath *Baron Pongrácz* dem Rath gab, die Zigaretten durch die österreichischen Fabriken liefern zu lassen, was auch ein volles Jahr lang geschah.

Für die Leitung des Tabak-Monopols aber war es bezeichnend, in welcher verständnislosen Weise gewirthschaftet wurde. Man hatte den Eindruck als ob die Tabakprodukte von Laien erzeugt worden wären, den so sehen sie aus. Wer weiss heute noch von einer „verstopften“ Zigarre etwas zu sagen, damals gab es unter 100 Stück Zigarren zümindest 80, die keine Luft hatten. Und erst die Packung! Oh du heiliger Himmel! Die Tabakpäckchen mit Lehm, die besseren Sorten mit Siegellack, die Zigarrenpakette mit Schusterpapp verklebt, rissen natürlich während des Transportes und der Tabakverschleisser brachte eine Waare heim, die sich nur schwer verkaufen liess. Die in Kistchen sich befindlichen Zigarren verloren meistens die Spitze, weil die Kistchen entweder zu kurz oder zu lang angefertigt wurden. Auch wurden alte Kistchen in den Fabriken zu billigem Preise gekauft und darin die Zigarren verpackt, die zu kaufen natürlich nicht sehr einluden. Kurz, es liessen sich Bände darüber schreiben, wie es vor 25 Jahren auf dem Gebiete des Tabak-Monopols aussah und man hätte eine sehr heitere Lektüre beim Lesen dieser Bände. Selbstverständlich hatte die vor genau 25 Jahren errichtete Tabak-Central Direktion eine sehr schwer zu bewältigende Arbeit vorgefunden um Ordnung zu schaffen. Ausserdem vagten noch einige Überreste aus einer längstvergangenen in die Neuzeit hinein, Überreste von Personen, die sich mit dem Gedanken nicht befreunden konnten, dass man bei einem solchen Fache wie es die Tabakindustrie ist, den bureaukratischen Zopf zu Hause lassen müsse.

Fehler wurden daher auch hier begangen namentlich in den Anfangsjahren, ja sogar noch im Ausstellungsjahr 1896, welche ganz andere Dinge hätten zur Schau bringen müssen, wie einige Tabakhallen der Export Tabak Gesellschft

und einige Arbeiterinnen, an denen eigentlich weit mehr zu sehen war, wie an die Arbeit die sie verrichteten. Schnöder Undank aber wäre es, wenn man der Centraldirection der k. u. Tabakregie nicht ausserordentlichen Dank wüsste, für all das was sie geschaffen. Namentlich in dem letzten Jahrzehnt hat sich, unterstützt vom einer äusserst tüchtigen und fleissigen Beamtenschaar, der dermalige Direktor, Ministerialrath *Gabor Madarassy* um die Einführung praktischer Neuerungen grosse Verdienste erworben. Was die Beaufsichtigung der Fabriken, die Einführung neuer Sorten, ganz besonders aber die grossartig fortgeschrittene Verpackungsart der Fabrikate betrifft, so wollen wir hier des wohlverdienten Ruhmes gedenken, den sich der Oberfinanzrath *Wangel* erworben hat. Wir haben uns nämlich davon überzeugt, dass man den Werth dieses genialen und höchst tüchtigen Oberbeamten der Tabakregie nicht nur hier in Fach- und Laienkreisen sondern auch im Auslande zu schätzen weiss. Äusserst tüchtig und durchaus fachkundig wie auch mit einem ausgeprägten Scharfblick begabt, wirkt auch der Finanzrath *Bálványi* im Sinne des höchstens Fortschrittes. Die technische Leitung, bei Einrichtung und Überwachung der Fabriken auf die es bekanntlich sehr viel ankommt, ligt in den Händen des Oberfinanzrathes Ingenieurs *Zobel*, ebenfalls eine Koriphäe auf diesem Gebiete, dessen geniale Erfindung behufs Troknen der Cigarren auch im Auslande gerechtes Aufsehen erregte.

Eine ganze Schaar junger, thatkräftiger Beamter bilden den Nachwuchs, dem eine ausserordentliche Schulung dadurch zu Theil wird, weil die zur Fabrikations-Abtheilung zugeheilten Beamten, sich vorerst, bei der Tabak-Einlösung oder in den Fabriken, praktische Kenntnisse eine Zeit lang erwerben müssen, bevor sie hier verwendet werden. Das Alles gab es aber früher nicht und das war ein Fehler, welcher das ganze Tabak-Monopol lahmlegte.

In den 22 Fabriken des Landes welche die Zentral Direktion befehligt, nebst den zu ihr zählenden Nebenämtern gibt es nicht weniger als 20000 Beamter, Unterbeamter und Arbeiter, demnach ein stattliches Heer Menschen, für deren Wohlergehen gewissermassen

die Zentral Direktion ebanfalls zu sorgen hat. Und das ist wahrlich keine Kleinigkeit!

Wie wir schon so oft erwähnt, verhindert das sehr leicht mögliche viel raschere Vorwärtsschreiten des Tabak-Monopols, die Zweitheilung im Betriebe, nachdem die Administration eben zur Fabrikation gehört und nicht umgekehrt, wie diese dermalen, bei vielen Anlässen sichtbar ist. Zentral-Direktion des Tabak-Monopol Betriebes hat sich ausserordentlich bewährt, warum also, soll das Werk das vor 25 Jahren geschaffen wurde nicht vervollständigt werden:

Wie alles was vom Pflichtbewusstsein und ehrlicher Arbeit erfüllt ist, keine Zeit für äusserliches Gepränge besitzt, scheint auch die Zentralkonstruktion der kön. ung. Tabak-Regie an deren Spitz Ministerialrath *Madarassy* steht, den Zeitpunkt gar nicht zu beachten, der eigentlich von ihr als Jubiläum gefeiert werden könnte. Und darum halten wir uns für verpflichtet, daran zu erinnern und dieser Amtstelle, wenn sie schon nicht jubiliren will, den Dank der Öffentlichkeit auszusprechen, für ihre zum Wohle des Staates im steten Fortschreiten entwickelte Thätigkeit. Ein dreifaches *Éljen* der geschätzten Generaldirektion und ihrer wackeren Beamenschaer!

Die Tabaktrafik an richtigen Stelle.

Wer in Budapest einen Tag dazu widmet, in Gassen, Strassen und Plätzen Umschau zu halten, wo Tabakverschleissstellen errichtet sind und wo nicht, der wird zu dem merkwürdigen Ergebnis kommen, dass es: Erstens solche Gassen, Strassen und Plätze gibt, wo ein halbes oder ein ganzes Dutzend Trafiken in naher Entfehnung zu einander liegen, zweitens kann er beobachten, dass einzelne Gassen fast gänzlich gemieden zu sein scheinen, um dort eine Tabaktrafik aufzustellen.

Woher diess kommt? Diese Erscheinung hat manigfache Ursachen.

Vorerst sind es die Miethpreise der Gewölblokale die in manchen Gassen und Strassen unerschwinglich hoch sind; des Ferneren hat Budapest wie kaum eine andere Stadt, ein solches Publikum, das nur den Erfolg dort sucht, wo andere Leute Erfolge haben. Neue Ideen, neue geschäftliche Versuche, an diese wagt sich nur selten Einer heran.

Und so finden wir gerade in den frequentesten,

fashionebelsten Gassen der Hauptstadt, öfter gar keine manchmal aber bloss eine Trafik, welche, weil sie natürlich den Bedürfnissen des Publikums nicht entsprechen kann, auch selber nicht viel ins Verdienen bringt. In Gassen, wie die Dorotheagasse, Deakgasse, Waitznergasse, zum Beispiel könnten, ohne die dort existirenden Tabaktrafiken zu schädigen, ganz gut noch einige Trafiken existiren. Dagegen sind der Ring sämtlicher Stadttheile die Rákóczi- und Andrassy-üt die Üllöer- und Csömörer-Strasse, die Váci und Soroksári-üt derart mit Tabakverschleiss bedacht, dass keine einzige Trafik ordentlich prosperiren kann, gar nicht zu reden von der Königs- und Trommelgasse, wo es Trafiken gibt die bloss 50—60 Schritte von einander entfernt sind.

Die Angst einen höheren Miethpreis zu bezahlen ist ungerechtfertigt, namentlich dort, wo voraussichtlich höhere Einnahmen in Aussicht stehen; andererseits ist es aber auch gerechtfertigter, wenn schon eine Trafik eröffnet werden muss, sie dort zu eröffnen, wo ein kapitalkräftiges Publikum verkehrt und nicht die Armuth, die ja nach jeder Richtung hien zu sparen gezwungen ist.

In den genannten Gassen zum Beispiel, und ausser diesen gibt es in Bereiche der Hauptstadt noch eine Menge solcher Gassen, dürften auch sämtliche Nebenartikel nicht nur flotter, sondern auch weit theurer verkauft werden. Dieser Umstand allein spricht schon dafür eine Tabaktrafik lieber dort zu errichten, als in den Gassen und Strassen wo die Mietzinse noch verhältnismässig billig sind.

Es ist geradezu unverständlich, mit welchem Unverständnis der grösste Theil der Einreicher um eine Tabaktrafik-Lizenz verfahren, wenn sie das vor allem nothwendige Lokal suchen. Da wird in erster Reihe der zu bezahlende Miethzins ins Auge gefasst, ohne in Erwägung zu ziehen, was man für diesen Miethzins erhält. Und dadurch kommt es auch, dass die meisten Leuten, nur darauf sehen, ob die Nachbartrafik schon lange besteht. Ist diess der Fall, dan ist alles gut, dann muss auch nach Ansicht dieser Leute die neu zu errichtende Trafik floriren. Und noch eines Umstandes haben wir zu erwähnen, ein Umstand dem von Seite der Finanz-Direktion grosses Gewicht beigegeben werden musste. Wir meinen nämlich die Seiten und Nebengassen in denen entweder eine Trafik neben der andern besteht, oder aber gar keine. Wir kennen Gassen mit einer riesigen Frequenz die keine einzige Trafik haben, wie wir auch öde Gassen kennen in denen nicht einmal bei Tage ein Verkehr ist und wo 3—4 Trafiken bestehen.

Das k. u. Finanz-Ministerium würde praktisch verfahren, wenn es, wie diess in früheren Jahren der Fall war, eine Trafikanten Karte der Hauptstadt anfertigen liesse, worauf die Gegenden ersichtlich sind, wo Trafiken notwendig oder besser gesagt möglich wären, oder Umgekehrt, wo man solche einstellen

müsste. Denn in den letzten Jahren, hat sich, durch die fluehwürdige Protektion ein solcher Schlendrien bei uns eingenistet, dass selbst die hauptstädtische Finanz-Direktion diesem Übel, machtlos gegenüberstehen dürfte.

Vermischte Nachrichten.

Das Reinertragnis des ungarischen Tabak-Monopols, im Jahre 1906 beträgt 56 Millionen Kronen, um 2 Millionen Kronen mehr als im korrespondierenden Vorjahre. Der Mehrconsum im Jahre 1906. gegen 1905 macht 6 Millionen Kronen aus, eine Ziffer die umso imponirender ist, als die volkswirtschaftlichen Verhältnisse in dem abgelaufenen Jahre just auch nicht die besten waren. Das Gesamt Ergebnis des Vorjahres veröffentlichen wir in nächster Nummer.

Aegyptische Zigaretten. Den Laien dürfte es interessiren, dass die von den Rauchern so sehr geliebten Aegyptischen Zigaretten, Tabak aus aller Herren Länder enthalten und keineswegs, wie der Laie meint, aus aegyptischen Tabak hergestellt werden. Im verflossenen Jahre wurden nämlich zur Zigarettenfabrikation Tabake eingeführt, aus: Türkei 3738000 Kilo, Griechenland 3062000 Kilo, Bulgarien 332000 Kilo, Österreich-Ungar 217600 Kilo, China 86200 und noch aus anderen Ländern.

„BOURBON“

szivarkahüvelyk, az egyedüli hüvelyk, amely dohánynagyárusok és különlegességi raktárok részére ajánlható. A hüvelyküzletben divatos verseny sajnos következménye, hogy a dohánynagyárusok és különlegességi raktárok tulajdonosai már nem foglalkozhatnak haszonnal a hüvelyk elárúsításával. Ezen visszás állapotra segitendő ily feltételek mellett, hozza forgalomba az **Elster és Topf** cég a „Bourbon“ szivarkahüvelyeket, amelyek az inreális versenyt kizárják. A „Bourbon“ hüvelyeket kitünő sikerrel vezette be már is több dohánynagyárusító u. m. **Hirsch Jakab budapesti**, továbbá az **aradi, miskolci, brassói, segesvári, kassai, kolozsvári, szabadkai, prágai, brünni, olmüci, linzi, innsbrucki stb. különlegességi árudák.** Elster és Topf lemergi cég kívánatra szivesen szolgál mintákkal és irlapokkal, melyekből a dohánynagy- és különlegességi árudák részére biztosított előnyök megtudhatók.

Kérjen prospectust!

Személy hitel!

Kezes és kezes nélkül katonatisztek-, papok-, lelkészek-, udvari-, állami-, megyei- és magántisztviselők, tanítók, kereskedők, iparosok, **nyugdíj jogosult hölgyek, kereskedelmi alkalmazottak** és magánosoknak $\frac{1}{4}$ —25 évig terjedő időre heti, havi, $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ és egész évi tőke kamat törlesztéssel!

Különlegesség: A páris- bécsi enqueté értelmében tőkésítjük a jövedelmet.

4⁰/₀! 4⁰/₀! 4⁰/₀! 4⁰/₀!

Jelzálog hitel! 300 koronától feljebb I. II. és III. helyre földek, városi- és vidéki házak, nyaralók, **gyárak, fürdő-épületek, malmok, ásványviz és egyéb források és kőbányákra**, a becsérték $\frac{3}{4}$ részéig.

Építési hitel! építésfélben lévő ingatlanokra **2-3 részletben**, oly arányban a mily arányban az építkezés előre haladt!

Bank és magánadóságok convertálása! Váltó- és tárcahitel! **Viszleszámitolás kereskedőknek!**

Előnyösen! **olid** alapon és **gyorsan** eszközöljük mindezen fenti műveleteket elsőrangú belföldi intézetek által.

Meller L. Egyed
BUDAPEST, V., KOHÁRY-UTCA 19.

Elsőrendű ajánlatok!

Válaszbélyeg melléklendő!

!! MINDENÜTT KAPHATÓ !!

Legjobb a

Kardos

svéd gyújtó.

Legjobb a

Germán és Krokodil

rózsaszalon-gyújtó.

!! MINDENÜTT KAPHATÓ !!